

Detta får du för FORSKNINGSTJUGAN

Vilka älgar VÄLJER VARGEN

Vad händer med älgstammen när nu vargen återtar förlorad mark? Är det verkligen sant att vargen bara tar sjuka och gamla djur? Vargens återkomst skapar oro i många läger. Inte minst gäller detta bland de jägare som jagar på marker där vargen har etablerat revir.

AV HÅKAN SAND, OLOF LIBERG, PER AHLQVIST & TOMAS BERNELIND

Att vargen dödar älgar råder det ingen tvekan om, inte heller att älgen är det primära bytesdjuret för de vargflockar som lever i kärnområdet för den nuvarande skandinaviska vargstammen.

Analysen av spillning som är insamlade från olika vargrevir visar att mer än 95 procent av allt kött som vargen äter utgörs av älg.

Men vilka älgar är det då som dödas av vargen? Dödas de slumpvis eller är det vissa ålders- och könsgupper som är mera utsatta för vargens predation? I vilken mån tar vargen av det redan dömda överskottet, det vill säga av de djur som är gamla, sjuka och svaga och som ändå skulle ha dukat under?

Genom att noggrant följa sändarförsedda vargar under längre perioder flera olika vintrar har vi kunnat kartlägga dels hur ofta vargarna dödar älg (predationstakt) och dels kön och ålder på de dödade älgarna (bytesval).

Även från vargrevir utan sändarförsedda vargar har vi låtit samla in uppgifter och material från vargslagna älgar.

För närvarande finns uppgifter från 366 vargdödade älgar

fördelade på elva olika vargrevir i Skandinavien, varav de flesta är belägna i Dalarna och Värmland.

Ofta är älgarna så uppättna att könsbestämning inte är möjlig och ibland kan det även vara svårt att fastställa en korrekt ålder, eftersom detta kräver att underkäken finns kvar vid kadavret. Vid dessa tillfällen kan den vargdödade älgen kanske endast klassificeras som kalv eller vuxen.

64 procent kalvar flyttad

För 209 vargdödade älgar har vi dock kunnat fastställa både kön och ålder. Av dessa var hela 134 (64 procent) kalvar och 33 (15,8 procent) ettåringar. De två yngsta åldersklasserna utgjorde därmed nästan 80 procent av de vargdödade älgarna (se tabell).

Av de kvarvarande 42 köns- och åldersbestämda älgarna ingick 19 stycken (9,1 procent) i åldersgruppen två till tio år och 23 stycken (11 procent) i den äldsta åldersklassen, elva år och äldre.

Resultaten visar att den äldsta åldersklassen är över-

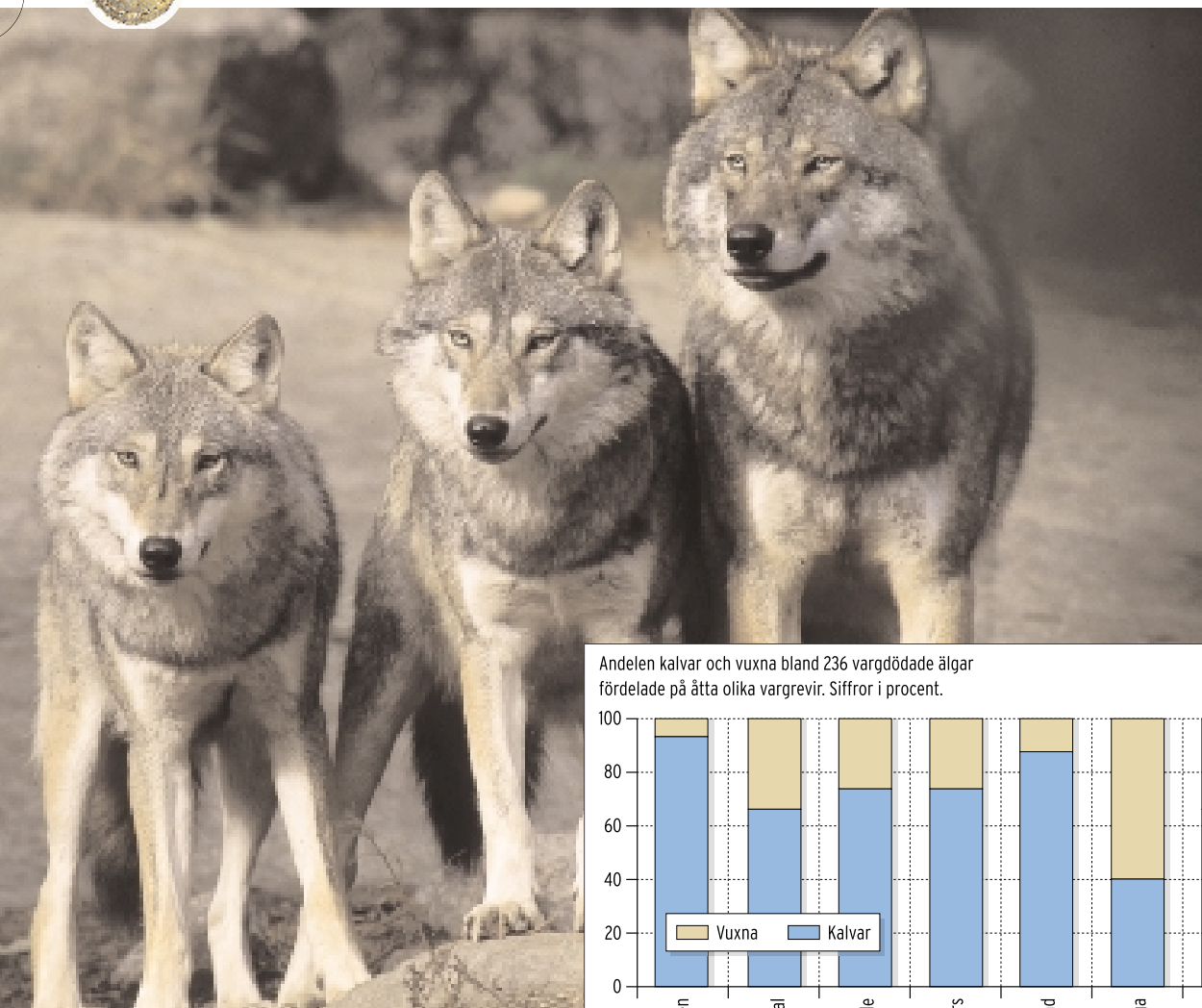

FOTO (I HÄGN)-TERO NIEMI

Andelen kalvar och vuxna bland 236 vargdödade älgar, fördelade på åtta olika vargrevir.

Andelen kalvar och vuxna bland 236 vargdödade älgar fördelade på åtta olika vargrevir. Siffror i procent.

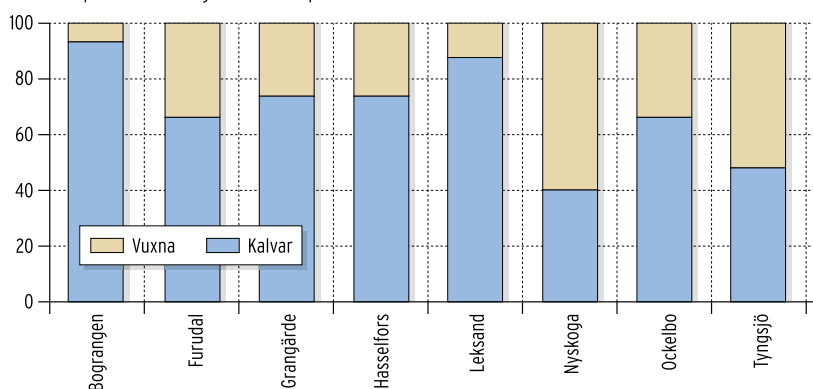

Diagram: ELIN BRANDER

Källa: Håkan Sand, Olof Liberg, Per Ahlqvist och Petter Wabakken

representerad jämfört med vad som verkligen finns i älgstammen.

Vidare kan vi se en tydlig överrepresentation av älgkor i de två äldsta åldersklasserna där 35 av 42 (83 procent) älgar var kor vilket kan jämföras med andelen kor i avskjutningen från fyra vargrevir (57 procent).

Varierar mellan reviren

Helt klart är att vargen föredrar kalvar framför äldre älgar, och vuxna kor framför vuxna tjurar.

Men hur ser bytesvalet ut om man jämför olika vargrevir? Resultaten visar att andelen kalvar bland de vargdödade älgarna varierar avsevärt mellan olika revir (se tabell).

Till exempel var andelen vargdödade kalvar i Bograngsreviret i norra Värmland hela 93 procent medan siffran låg på 39 procent i Nyskogareviret, som är beläget direkt söder det förra.

En förklaring till denna variation mellan olika vargflockar skulle kunna vara att andelen kalvar i älgstammen varierar på motsvarande sätt.

Vi kunde dock inte hitta någon sådant samband när vi jämförde andelen kalvar från älgobs eller resultat från flyginventeringar.

En alternativ förklaring är att vargarna helt enkelt hade olika typer av jaktstrategi som inte är beroende av åldersfördelningen i den befintliga älgpopulationen.

Oavsett vilken förklaring som ligger bakom denna variation i andelen kalv mellan olika vargrevir så kommer detta att påverka hur stor inverkan vargen har på älgstammen i olika vargrevir. Generellt kan man säga att ju större andel kalv som vargen tar desto mindre inverkan har vargen på den lokala älgpopulationens produktionsförmåga.

En vanlig missuppfattning är att vargarna bara tar gamla och sjuka djur.

För att undersöka om vargarna väljer att ta älgar som är i dålig eller sämre kondition än genomsnittet, samlade vi in käkar och rörben från vargslagna älgar i Grangärdereviret.

Bara gamla och sjuka? flyttad

Dessa analyserades senare med avseende på fetthalten i käkmärgen, vilket är en vanlig, om än något grov, metod för att konditionsbestämma vilda klövdjur.

För att betraktas som att vara i dålig kondition räknar man med gränsvärden på mindre än 10 procent för kalvar och mindre än 20 procent för vuxna älgar.

Hos 24 vargdödade kalvar i Grangärdereviret var den genomsnittliga fetthalten 55 procent, med en variation från 28 till 73 procent. För de vuxna vargdödade älgarna låg den

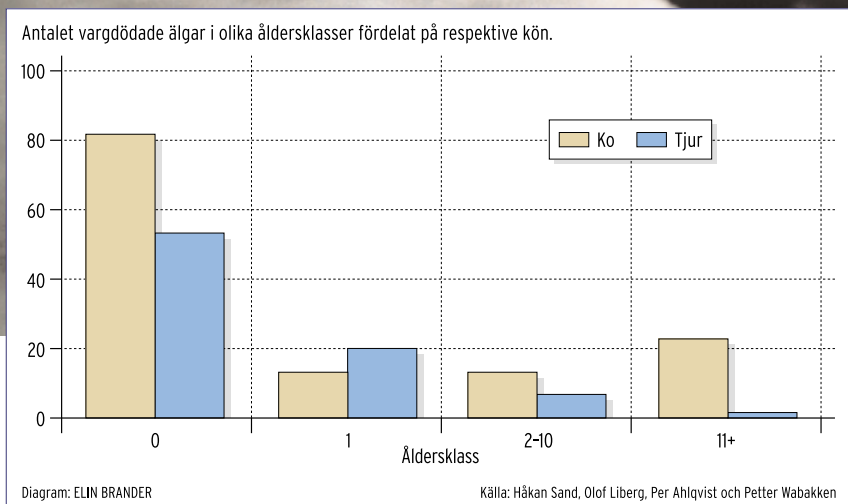
genomsnittliga fetthalten på cirka 70 procent.

Vi fann inte heller någon statistisk skillnad i fetthalter mellan vargdödade älgar i reviret och älgar skjutna på Grim-sö forskningsområde. Detta tyder på att de flesta av de älgar som tas av vargarna inte är i dålig kondition, utan snarare i lika god kondition som de älgar som skjuts under jakten.

Sannolikt är detta ett resultat av att vi i Sverige generellt har en god födosituation för älgstammen, så att det är relativt ovanligt med utmärglade älgar. |

Fotnot: En av många frågor kring vargens återkomst är om jakten på älg kommer att påverkas negativt, om det blir färre älgar över för jakt. Den frågan kommer att besvaras i Svensk Jakt nummer 10.

FOTO: LEIF GUSTAVSSON

Antalet vargdödade älgar i olika åldersklasser, fördelat på respektive kön.